

3. ความหลากหลายทางชีวภาพของพรรณพืช

การศึกษาจำนวน และชนิดของพรรณไม้ ลักษณะการแพร่กระจาย ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยและป่าพรุควนเคร็ง โดยทั่วไปแล้วลักษณะพันธุ์พืชจะเป็นไม้ป่าพรุดั้งเดิม (กอบศักดิ์ และคณะ, 2556) ซึ่งไม้ยืนต้นส่วนใหญ่เป็นพวกหว่า (Syzygium cumini) เตยว ตะเคียน (*Hopea odorata*) จิก (*Barringtonia acutangula*) เสม็ด (*Melaleuca cajuputi*) และไม้พื้นล่างจำพวก กระจูด (*Lepironia articulata*) กก (*Cyperus imbricatus*) ย่านลิเภา (*Lygodium microphyllum*) เป็นต้น หลังจากเกิดไฟไหม้ป่าพรุหลายครั้งติดต่อกัน พรรณไม้ดั้งเดิมถูกทดแทนด้วยไม้เสม็ดซึ่งสามารถเจริญเติบโตได้ในน้ำเปรี้ยว ส่วนไม้พื้นล่างอย่างกระจูดยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และปัจจุบันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างอาชีพและรายได้ที่สำคัญของชุมชนทั้งในพื้นที่และที่อาศัยรอบพื้นที่ป่าพรุได้ พืชพรรณหรือชนิดไม้ที่พบโดยส่วนใหญ่เป็นไม้เสม็ด ซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ *Melaleuca cajuputi* Powell อยู่ในวงศ์ MYRTACEAE เป็นไม้ต้นไม่ผลัดใบ ลักษณะทรงยอดไม่กว้าง ลำต้นมักบิด ลักษณะเปลือกเป็นแผ่นบางๆ เรียงซ้อนกันเป็นชั้นหนา มีสีขาวนวลและนุ่ม เปลือกชั้นในค่อนข้างบางและมีสีน้ำตาล ยอดและใบอ่อนมักมีขนสีขาวเป็นมันคล้ายไหมปกคลุม แผ่นใบรูปรีถึงรูปรีแกมรูปใบหอก ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (สรายุทธ และรุ่งสุริยา, 2554) และโคนใบมีเส้นแยกออกจากโคนใบ 5-7 เส้นขนานกันและไปจรดกันที่ปลายใบ ดอกเล็กสีขาว ออก 1-3 ดอก ตามง่ามใบ โดยส่วนใหญ่เสม็ดในพื้นที่บริเวณนี้ มักมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเพียงรอบอกเฉลี่ย 9-10 เซนติเมตร ความสูงเฉลี่ย 6-8 เมตร การสืบพันธุ์ตามธรรมชาติของไม้เสม็ดนั้นมักถ้าไม้ขึ้นหนาแน่นเฉลี่ย 28,000 ต้นต่อไร่ ส่วนพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้ การสืบพันธุ์ตามธรรมชาติต่อความหนาแน่นเฉลี่ย 900 ต้นต่อไร่ (บริษัทพอลคอนซัลแตนท์ และคณะ, 2537) พันธุ์ไม้ที่พบรองลงมาคือ จิก กระจูดน้ำ มีไม้พื้นล่างได้กลุ่มเสม็ดและบริเวณน้ำขัง คือ พืชวงศ์กก กระจูดหนู ปรีอ โดยพบกระจายทั่วไป (บริษัทพอลคอนซัลแตนท์ และคณะ, 2537) นอกจากนี้ยังพบมีพรรณไม้ชนิดอื่นดัง (ตารางที่ 1 และรูปที่ 1)

ตารางที่ 1 รายชื่อพันธุ์ไม้ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยและป่าพรุควนเคร็ง

ชื่อสามัญ	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อสามัญ	ชื่อพฤกษศาสตร์
กกกลม	<i>Cyperus alternifolius</i>	กระท่อมหนู	<i>Mitragyna rotundifolia</i>
กกกอ	<i>Rhynchospora corymbosa</i>	กระพ้อ	<i>Licuala paludosa</i>
กกทราย	<i>Cyperus iria</i>	ครี	<i>Dalbergia parviflora</i>
กกสามเหลี่ยม	<i>Actinoscirpus grossus</i>	จิกนา	<i>Barringtonia acutangula</i>
กระจุต	<i>Lepironia articalata</i>	ชุมเห็ด	<i>Senna tora</i>
กระทุ่มน้ำ	<i>Mitragyna diversifolia</i>	ตาคุ่มทะเล	<i>Excoecaria agallocha</i>
เตย	<i>Pandanus amaryllifolius</i>	หญ้าขาวผี	<i>Oryza rufipogon</i>
เทียนนา	<i>Jussiaea linifolia</i>	หญ้าลิเภา	<i>Lygodium micro phyllum</i>
บัวเผื่อน	<i>Nymphaea stellata</i>	หว่าน้ำ	<i>Cleistocalyx operculatus</i>
บัวสาย	<i>Nymphaea lotus</i>	แหน	<i>Beleric Myrobalan</i>
บอน	<i>Colocasia esculenta</i>	อินทนิลน้ำ	<i>Lagerstroemia speciosa</i>
ปอเทือง	<i>Crotalaria juncea</i>	เอื้องเพชรม้า	<i>Polygonum chinense</i>
ผักบุ้ง	<i>Ipomoea aquatica</i>	กระเม็ง	<i>Eclopta prostrata</i>
ผักเป็ดแดง	<i>Alternanthera sessilis</i>	กง	<i>Hanguana malayana</i>
ผักตบไทยโพธิ์	<i>Eichomia crassipes</i>	จอกหูหนู	<i>Salvinia cucullata</i>
โพธิ์ทะเล	<i>Thespesia populnea</i>	พังกาเขียว	<i>Stachytarpheta indica</i>
แพงพวยน้ำ	<i>Ludwigia adscendens</i>	ผักบุ้ง	<i>Ipomoea aquatica</i>
เถาคัน	<i>Iodes cirrhosa</i>	หญ้ายอนหู	<i>Ischaemum barbatum</i>
เม่าเหล็ก	<i>Antidesma montanum</i> Blume	โสนคางคก	<i>Aeschynomene aspera</i>
มังครุข้าง	<i>Melastoma sanguineum</i> Sims	หญ้าหาวแดง	<i>Ischaemum barbatum</i>
ลำเท็ง	<i>Stenochlaena palustris</i>	หวายลิง	<i>Calamus palustris</i>
เล็บเหยี่ยว	<i>Dissochaeta affinis</i>	กกลังกา	<i>Schoenoplectus mucronatus</i>
ผักกูดควาง	<i>Tectaria impressa</i>	ก้างปลา	<i>Ardisia colorata</i>
กกขนาก	<i>Cyperus difformis</i>	อ่างช้าง	
เงียงน้ำ	<i>Canthium berberidifolium</i>	โพลง	<i>Monochoria elata</i>
มะเดื่อปล้อง	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw	สาหร่ายฉัตร	<i>Myriophyllum tetandrum</i>
สันตะวาใบพาย	<i>Ottelia alismoides</i>	เหี้ยะ	
ไทรย้อย	<i>Ficus benamina</i> L.	หญ้าปล้องเล็ก	<i>Sacciolepis indica</i>
มันปู	<i>Ceratopteris thalictroides</i>	แคน้ำ	<i>Dolichandrone spathacea</i>
รสสุคนธ์	<i>Tetracera loueiri</i> Pierre	ตดหมูตดหมา	<i>Paederia linearis</i>
บัวหลวง	<i>Nelumbo nucifera</i>	ตะควา	
เสม็ดขุน	<i>Syzygium gratum</i>	ยางนา	<i>Dipterocarpus alatus</i>
สาหร่ายข้าวเหนียว	<i>Utricularia aurea</i>		

(มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537)

จากผลการวิจัยโครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาสังคมพืชและปลาในตำบลเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย (สุภาพรและสุจารี, 2555) โดย ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และชุมชน พบสังคมพืชชนิดเด่นบริเวณริมฝั่งเป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก หรือไม้พุ่ม ได้แก่ หว่า (*Eugenia cumini*) เสี้ยว (*Phyllanthus collinsae*) เบ็ดน้ำ (*Combretum trifoliatum*) กระจับปี่ (*Barringtonia acutangula*) หูลิง (*Hymenocardia wallichii*) มีกกสามเหลี่ยม (*Scirpus grossus*) หนาแน่น บริเวณพื้นที่เปิดโล่งพบพืชลอยน้ำ เช่น ผักตบชวา (*Eichhornia crassipes*) แหนแดง (*Azolla pinnata*) แพงพวยน้ำ (*Jussiaea repens*) สันตะวาขนไก่ (*Blyxa japonica*) สันตะวาใบข้าว (*B. echinosperma*) สาหร่ายหางวัว (*Najas graminea*) สาหร่ายหางกระรอก (*Hydrilla verticillata*) ส่วนพืชน้ำตามริมฝั่งที่พบ ได้แก่ หล้าหวดปลาตุ๊ก (*Fimbristylis quinquangularis*) ผักขาคีเขียด (*Monochoria vaginalis*) บัวบก (*Centella asiatica*) หล้ากาบหอย (*Lilium crustacea*) และพืชน้ำที่ขึ้นปะปนอยู่กับหญ้าไม้อื่นๆ ได้แก่ แพงพวย ย่านลิเภา (*Lygodium circinatum*) ลำเท็ง (*Stenochlaena palustris*) โคลงเคลง (*Lygodium melastoma*) ประง (*Acrostichum aureum*) และกลุ่มผักกูด (*Blechnum indicum*) กลางนามีบัวน้ำ (*Nymphoides indicum*) บัวสาย (*Nymphaea lotus*) และ แพงพวยน้ำ (*Jussiaea repens*) จอกหูหนู (*Salvinia cucullata*) ส่วนบริเวณป่าพรุที่เสื่อมโทรมที่ถูกรบกวนทำลายหรือถูกไฟไหม้ซ้ำซากจะพบกลุ่มสังคมพืชอีกกลุ่มหนึ่งครอบครองคือ สังคมไม้เสม็ดขาว (*Melaka cajuputi*) ขึ้นปกคลุมอย่างหนาแน่น ซึ่งในบริเวณนี้จะไม่มีโอกาสฟื้นคืนสภาพเป็นป่าพรุดั้งเดิมได้อีกต่อไป ส่วนในบริเวณป่าพรุที่ไม่ถูกรบกวนมาก พบสังคมมะฮัง (*Marcaranga sp.*) หลุมพี (*Eleiodoxa conferta*) และสาकु (*Metroxylonsagus*) ขึ้นอยู่

ในพื้นที่ควนขี้เสียน ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย พรรณไม้ประกอบด้วย ไม้เสม็ดขาว ราโพ กระจุตหนู ต้นเนียน ต้นครุระ ยางนา กาแซะ เขียด ฟุ้งหญ้า และพวกปาล์มชนิดต่างๆ เช่น กะพ้อ และกะพ้อแดง เป็นต้น ส่วนตอนล่างของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย มีพันธุ์ไม้เด่นใกล้เคียงกับพรุควนเคร็งและพรุควนขี้เสียน ได้แก่ ต้นเสม็ด ซึ่งเป็นแหล่งทำรังของนกน้ำขนาดใหญ่ พืชพรรณส่วนใหญ่เป็นพืชล้มลุก ได้แก่ กก กระจุตหนู กระจุต หัวทรงกระเทียม เสม็ดขาว เสม็ดชุน กูดยาง ผักกูด ลำเท็ง ลิเภายุง และยังมีบางส่วนเป็นพื้นที่ทุ่งหญ้า ประกอบด้วยต้นกก ลำพู และหญ้าชนิดต่างๆ (สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าทะเลน้อย, 2556)

รสสุคนธ์ (ปดดอกหอม)

ลำเต็ง

เล็บเหยี่ยว

สาหร่ายข้าวเหนียว

กระเม็ง

พันจูเขี้ยว

ตดหมูตดหมา

มังเคร่ซ่าง

แพงพวนน้ำ

รูปที่ 1 ตัวอย่างพรรณพืชที่พบในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยและป่าพรุควนเคร็ง